

Speech Ruud Nederveen – Conferentie Blognomics

Rai, tijdens TINE 2005, 21 april 2005

Dames en heren,

We leven in een tijd waarin de toegang tot openbare informatie snel is gedemocratiseerd. Internet maakt het uiterst makkelijk meningen naar buiten te brengen en ideeën uit te wisselen, bijvoorbeeld om krachten te bundelen en gedeelde doelen na te streven. Vooral in de VS hebben allerlei grote politieke organisaties hun bestaan in belangrijke mate of meer te danken aan de mogelijkheden die internet hen biedt.

U zult begrijpen dat ik als politicus tijdens de eerste blog conferentie in ons land graag inga op de politiek maatschappelijke effecten van het webloggen.

Al eerder was internet van groot belang voor democratische expressie. De Indonesische studenten die in 1998 Suharto verdreven, coördineerden hun acties met listserv's en chatsites die op buitenlandse servers draaiden. En tijdens coup tegen Gorbatsjov, in 1991, lukte het de opstandige generaals wel om de media te muilkorven – maar het internet kregen ze niet onder controle. Dat hielp Jeltsin destijds behoorlijk om stand te houden. Het zijn twee vroege illustraties van de nieuwe mogelijkheden door internet om om het politieke debat te beïnvloeden.

Als je 20 jaar geleden je opvattingen op grote schaal wou verspreiden, had niet veel mogelijkheden. Een gemiddelde Amsterdammer kon, tenzij hij deel uitmaakte van de kraakbeweging, praktisch gesproken niet zijn eigen televisie of radiokanaal, krant of tijdschrift beginnen.

Internet heeft dat spectaculair veranderd. Iedereen kan nu zijn eigen krant, Pod-radio of weblog beginnen, wereldwijd leesbaar en hoorbaar, 24 per dag, 7 dagen in de week. Miljoenen mensen hebben die mogelijkheid inmiddels benut en berichten dagelijks over grote en kleine zaken. Over allerlei onderwerpen, lang niet allemaal van politieke aard, soms zelfs alleen interessant voor slechts een heel kleine groep. Aan de andere kant zijn er heel wat weblogs die druk gelezen worden, sommigen hebben meer lezers dan heel wat kranten.

Van de Zuid-Koreaanse blog Ohmynews is bekend dat die forse invloed wist uit te oefenen op de uitslag van de laatste presidentsverkiezingen aldaar. Dat past ook wel bij een land waarbij de rest van de wereld qua digitale infrastructuur jaren en jaren achterop loopt. Het is een interessant voorbeeld. Ohmynews publiceert dagelijks een slordige 200 artikelen, daarvan is 75% geschreven *citizen reporters*, amateurs in de goede zin van het woord. Veel berichten gaan over het dagelijkse leven in Zuid-Korea, regelmatig komen sociale, politieke en economische thema's aan bod. De andere 25% van de berichten wordt door professionele journalisten geschreven – al is het overgrote deel daarvan begonnen als *citizen reporter*. Het concept is een succes, met een half miljoen bezoekers per dag is het inmiddels een winstgevend bedrijf.

Eén keer per week wordt de krant op papier gedrukt en dat alles weten we omdat er sinds vorig jaar een Engelstalige web-editie verschijnt. Het succes van Ohmynews stoelt op een combinatie van de hoge internetpenetratie en de overwegend conservatieve dagbladen in het land.

Het effect van Ohmynews werd goed zichtbaar tijdens de Zuid-Koreaanse presidentsverkiezingen van 2002. De conservatieve kandidaat kreeg alle steun van de dagbladen, die tot dan toe vooral de bestaande machtsstructuren steunden. Het meer rebelse Ohmynews daarentegen steunde de liberale kandidaat. Die haalde tegen de verwachting in een kleine meerderheid, vooral omdat de blog de internetwereld had weten te mobiliseren.

Je zou ook kunnen zeggen, vanuit een Aziatisch filosofisch perspectief, dat Ohmynews een

voorbeeld is van een nieuw evenwicht na een onevenwichtige situatie.

In ons land lijken de vele weblogs veel minder politieke invloed te hebben, al zie je wel allerlei mensen die vanuit dat publicatieplatform ook politieke bekendheid hebben weten te claimen. Theo van Gogh met zijn site De Tevreden Roker is een markant voorbeeld, met in zijn kielzog bijvoorbeeld een publiciste als Ebru Umar. En natuurlijk zijn er de bekende politieke weblogs van bijvoorbeeld Klaas de Vries en mijn partijgenoot Gerrit Zalm. Veel lokale politici houden trouw een weblog bij, maar ik durf niet de stelling aan dat die in het politieke debat al toonzettend zijn. Op zichzelf verbazend, als je bedenkt dat de vorm van een weblog, een persoonlijke visie op de dagelijkse werkelijkheid, een stevige traditie kent in ons land. Ik doel dan op de columns, waarvan al vele jaren dagelijks tientallen in dag- en weekbladen verschijnen. Jacques Gans grossierde er in, destijds veel en graag gelezen in de Telegraaf. In Piet Grijs vond hij een waardige linkse opponent, wekelijks in Vrij Nederland.

Die links-rechts tegenstelling in de politieke blogs vind je toch vooral in de VS. Het webloggen vertegenwoordigt daar bijna een politieke revolutie, over het hele politieke spectrum. De effecten zijn niet misselijk. Uiteindelijk waren het de weblogs die de traditionele media dwongen aandacht te blijven besteden aan de racistisch getinte uitspraken van de republikeinse leider Trent Lott, met diens aftreden als gevolg. CBS anchorman Dan Rather, een televisiemonument, was de volgende toen de weblogs onthulden dat als echt gepresenteerde documenten over Bush' diensttijd vervalsingen waren. Rather stond geen andere weg meer open dan terug te treden. Op dit moment is de huidige republikeinse leider Tom Delay het mikpunt, dagelijks vinden nieuwe onthullingen plaats. Dit alles illustreert dat er een sterke weblog-kracht is ontstaan ter linkerzijde. Dat werd goed zichtbaar in de aanloop van de afgelopen presidentsverkiezingen, waarin de internetbeweging MoveOn.org een belangrijke rol speelde bij het opleven van de democraten. Niettemin won de rechterkant, ook al omdat ook uit die hoek vele weblogs fel streden voor de overwinning van de huidige president en diens gedachtengoed.

Die felheid, veel sterker dan in de traditionele media, leidt soms tot de vraag "of dat nou allemaal moet kunnen". Een eerste antwoord is dat juist de wereld van de weblogs een sterk zelfreinigend vermogen heeft. Een niet te staven bewering vanuit de ene hoek wordt onmiddellijk aangepakt. Kijk je er met wat meer distantie naar dan leidt de vraag eigenlijk naar een definitie van democratie.

Felle debatten zijn van alle tijden. In mijn visie heeft een samenleving er alle baat bij geïnformeerd te zijn over de erin levende standpunten. Een verbod op uitingen van fanatisme en onverdraagzaamheid laat de achterliggende gevoelens niet verdwijnen, ze smeulen onderhuids door. Kunstmatig afgedwongen rust is het gevolg – en bij de volgende verkiezingen komt alles alsnog naar buiten. De gedachte dat overheidsingrijpen ideeën, hoe verwerpelijk ook, zou kunnen weg dwingen zal in mijn ogen altijd falen. Wat we wel kunnen doen is de confrontatie aangaan – en weblogs zijn daarbij een goed middel.

Immers, een samenleving die werkelijk gelooft in haar waarden en idealen heeft weinig te vrezen van dissidente meningen. Angst is daarom een slechte raadgever, hoe weerzinwekkend ze soms ook zijn. Een overheid die bijvoorbeeld hatelijke taal op website en in weblogs verbiedt stelt een stevig precedent – perkt het recht op vrije meningsuiting in. De geschiedenis leert wat dan het vervolg kan zijn.

In mijn ogen moeten is het niet aan de overheid om de uitwisseling van ideeën op de ideeënmarkt tegen te gaan. Juist door de opkomst van internet is het op de internationale ideeënmarkt vandaag drukker dan op enig ander punt in de geschiedenis van de mensheid. Niet eerder was er zoveel informatie beschikbaar door simpelweg op een knop te drukken. En niet eerder was het zo gemakkelijk over de hele wereld met zoveel mensen vrij te discussiëren en je stem te laten horen.

Het geheel overziende zijn de effecten na 11 jaar internet zowel massaal als in belangrijke mate positief. Onze wereld is langzamerhand democratischer geworden met meer vrijheid voor velen. Dat is een stevig resultaat voor een techniek waarvan in de film 2001 A Space Odyssey met de scheepscomputer HAL toch vooral met enige angst werd gewezen op de controlerende mogelijkheden. De explosieve ontwikkeling van de weblogs laat zien dat we ook dit keer in staat zijn geweest de techniek voor ons te laten werken in plaats van omgekeerd. Of de politiek in ons land op dezelfde manier als in de VS of Zuid-Korea zal worden beïnvloedt door de bloggemeenschap staat nog te bezien. Persoonlijk zou ik het toejuichen, iedere vorm van politieke participatie acht ik winst. Voor de politici zelf is het een uitdaging om dat bredere debat op een goede manier te voeren. Dat is niet erg, politiek is niet voor bange mensen. Ik wens u vandaag een zeer geslaagde bijeenkomst.